

Inter-Parliamentary Union
For democracy. For everyone.

Staten-Generaal

Nieuwsbrief IPU – nr. 2

December 2023

In deze nieuwsbrief:

- Woordje van de Voorzitter
- Terugblik op de Interparlementaire Unie-overleg (IPU) in Angola
- De IPU als organisatie
- Terugblik op de IPU door... Hendrik-Jan Talsma en Fatimazhra Belhirsch
- Terugblik op de vereniging van secretarissen-generaal (ASGP) door... Remco Nehmelman
- En marge van de IPU
- Agenda
- De IPU-vereniging
- Het bestuur van de Nederlandse Groep van de IPU
- IPU-weetjes

Woordje van de Voorzitter

Geacht Kamerlid,

We zijn verheugd u als bestuur van de IPU-vereniging Nederland de tweede IPU-nieuwsbrief te sturen. Sinds januari 2023 bent u allen, Eerste en Tweede Kamerleden, automatisch lid van de Nederlandse Groep van de Inter-Parlementaire Unie (IPU). Zie ook bijgaande brief hierover. In deze nieuwsbrief informeren we u over de Nederlandse deelname aan de 147^e IPU-Assemblee in Angola in oktober jl. Voorts nodigen we u van harte uit voor onze Algemene Ledenvergadering op **dinsdag 30 januari 2024, om**

18.00 uur in de Tweede Kamer. Onze oud-leden Joop Atsma en Agnes Mulder vertellen over hun jarenlange ervaring bij de IPU. Van 23-27 maart 2024 wordt de 148e IPU Assemblee gehouden in Genève. In januari berichten we u hierover en kunt u zich hiervoor aanmelden. Het bestuur beslist over deelname van vijf Leden uit beide Kamers. Voor nu wens ik u veel leesplezier en mocht u interesse hebben in deelname aan een Assemblee, spreek mij vooral aan!

Carla Moonen
Eerste Kamerlid

Terugblik op de IPU in Angola

Van 21 tot en met 27 oktober 2023 namen de Eerste Kamerleden Hendrik-Jan Talsma (ChristenUnie, delegatieleider) en Fatimazhra Belhirsch (D66) deel aan de 147^e IPU-Assemblee in Luanda, Angola. Zo'n 700 parlementsleden uit 130 landen waren naar de hoofdstad afgereisd, inclusief delegaties uit landen in oorlog of conflictsituatie.

De vergadering, die plaatsvond in het Angolees parlement, stond in het teken van het speciale thema SDG 16, (parlementaire actie voor) vrede, gerechtigheid en sterke instituties. Ook werd een nieuwe IPU-President gekozen. Uiteraard speelden de recente ontwikkelingen in het Midden-Oosten een grote rol tijdens de 147^e IPU-Assemblee, naast de voortdurende oorlog in Oekraïne.

► Lees het Kamerverslag van de 147e IPU-Assemblee:

www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2023Z19541&did=2023D47581

Foto: Fatimazhra Belhirsch (D66) en Hendrik-Jan Talsma (CU) tijdens de IPU in Angola

De IPU als organisatie

De IPU, gevestigd in Genève, is een internationale samenwerkingsorganisatie van parlementen die is opgericht in 1889. Doelstelling van de IPU is het overlegforum te zijn voor alle democratisch gekozen parlementen in de wereld om de vrede en de samenwerking tussen de volkeren te bevorderen en de representatieve democratie te verankeren. Er zijn 180 parlementen lid van de IPU.

De IPU komt twee keer per jaar in plenaire zitting bijeen: in het voorjaar in Genève en in het najaar in een land dat optreedt als gastland van de conferentie. Er bestaan vier vaste commissies die resoluties voorbereiden en een aantal bijzondere commissies en werkgroepen, zoals het comité van de mensenrechten van parlementariërs.

Nationale delegaties zijn lid van één of meer geopolitieke groepen, waarbinnen meer inhoudelijke afstemming op strategische onderwerpen en benoemingen binnen de IPU plaats vinden. Het Nederlands parlement is lid van de 12 Plus Groep, een groep van 47 Westerse landen.

Mensenrechtencomité vóór parlementariërs

Een speciaal comité, bestaande uit tien parlementsleden, houdt zich bezig met de mensenrechtensituatie van individuele parlementsleden wereldwijd. Het comité onderzocht 739 meldingen van gevallen waarin de rechten van parlementariërs uit 44 landen zijn geschonden. Er was dit jaar bijzondere aandacht voor 72 parlementariërs uit Myanmar die worden vastgehouden, velen naar verluidt op geheime locaties, in overvolle gevangenissen, waar ze mishandeld en gemarteld worden, met weinig of geen toegang tot medische zorg of juridische bijstand. Ook zouden er vijf parlementsleden zijn overleden terwijl ze aan arrestatie probeerden te ontkomen. Op 27 oktober werd het rapport van dit comité plenair besproken en aangenomen. Het is aan nationale parlementen om bij hun eigenregeringen aandacht te vragen voor de situatie van hun collega-parlementsleden. Onderstaand figuur toont de schendingen over het jaar 2022.

Violations of the human rights of MPs in 2022

Cases examined by the IPU Committee on the Human Rights of Parliamentarians

Inter-Parliamentary Union
For democracy. For everyone.

The IPU Committee on the Human Rights of Parliamentarians is the only international complaints mechanism with the specific mandate to defend the human rights of persecuted parliamentarians.

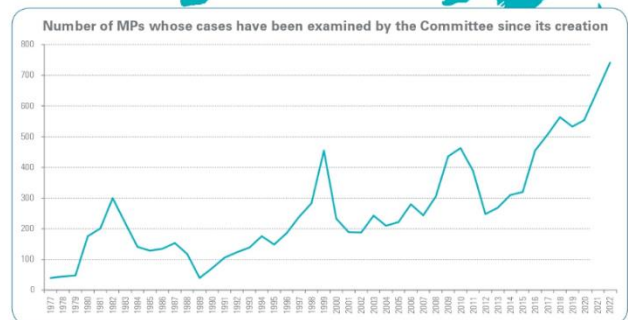
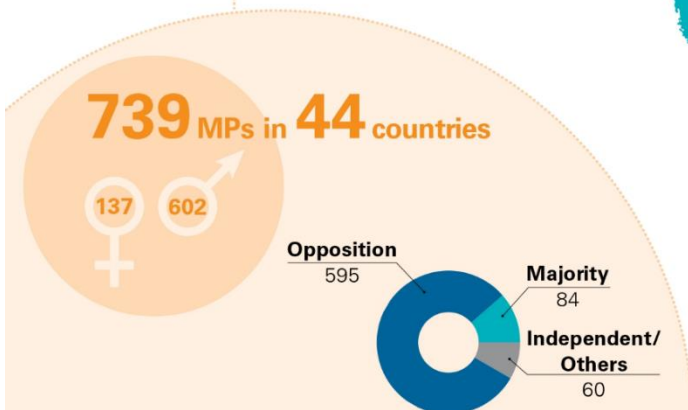
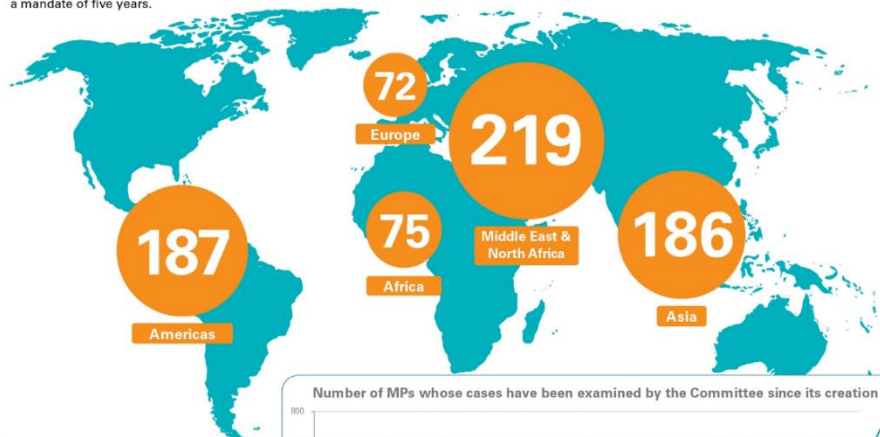
Its work includes mobilizing the international parliamentary community to support threatened MPs, lobbying national authorities, visiting MPs in danger and sending trial observers.

The Committee is made up of 10 parliamentarians, representing the various regions of the world, and elected by their peers for a mandate of five years.

More information about Human Rights at the IPU
<https://www.ipu.org/our-impact/human-rights>

Most common violations

- 1 Violation of freedom expression
- 2 Undue suspension and loss of parliamentary mandate
- 3 Threats, acts of intimidation
- 4 Lack of fair trial and other unfair proceedings

If you are or know of an MP in danger, contact us immediately on hrteam@ipu.org

FOLLOW US ON
Twitter [IPUparliament](#)
Facebook [InterParliamentaryUnion](#)
Instagram [ipu.parliament_official](#)
LinkedIn [inter-parliamentary-union](#)
YouTube [iparliamentaryunion](#)

Terugblik op de IPU door... Hendrik-Jan Talsma en Fatimazhra Belhirsch

Eerste Kamerleden Hendrik-Jan Talsma (ChristenUnie) en Fatimazhra Belhirsch (D66) hebben deelgenomen aan de 147^e IPU-Assemblee in Luanda. In de onderstaande interviews vertellen zij over hun drijfveren voor de IPU en ervaringen van de assemblee.

Gedeelte uit interview met Hendrik-Jan Talsma:

Wat drijft u om actief te zijn voor de IPU?

‘Eerlijk gezegd ben ik toch wel een beetje aangestoken door het enthousiasme van collega’s die mij voor zijn gegaan in het IPU-bestuur en in het werk van de IPU in bredere zin. Het is echt ontzettend fascinerend om met collega-parlementariërs uit zoveel landen in contact te komen in het kader van de IPU. Om met elkaar ervaringen uit te wisselen, om mensen te ontmoeten. Ook om te discussiëren over thema’s die ons allemaal raken. En daar zit natuurlijk ook iets achter van belangstelling hoe het parlementaire werk in hele andere culturen en omstandigheden wordt verricht. Het is bijvoorbeeld niet alleen een club van heel veel westerse landen, of alleen maar – voor zover die bestaan – volstrekt ‘model-democratische landen’. Er zitten ook allemaal landen bij waar je echt je vraagtekens bij kunt hebben als het gaat om de mate van democratie, hoe het daar gaat met openbaar bestuur. Er zijn ook landen bij waar ze te maken hebben met oorlogssituaties, natuurgeweld of andere grote uitdagingen. Dan is het wel ontzettend interessant om ook met collega’s uit dat soort landen kennis te maken en van gedachten te wisselen. En ook iets van onderling contact, begrip en een onderlinge verstandhouding te creëren.’ (...)

Waar heeft u zich als lid van de commissie inzake Midden-Oostenvraagstukken voor ingezet?

‘De commissie inzake Midden-Oostenvraagstukken heeft zich heel nadrukkelijk beziggehouden met de huidige situatie in Israël en de Palestijnse gebieden. Ook in voorbereiding op de algemene vergadering van de IPU hebben we al twee keer een online meeting gehad, waarbij we over dit thema gesproken hebben. Ik moet zeggen dat wat mij daarin trof de – niet verrassend maar wel schokkende – diepe verdeeldheid op dit onderwerp. Dat dat een hele grote, diepe grens trekt tussen allerlei landen. In de algemene vergadering was dat erg te merken, maar ook in de commissie, met allerlei landen met hele uiteenlopende posities ten opzichte van dit conflict. Eigenlijk was de inspanning in de commissie erop gericht om met elkaar te komen tot een begin van een gesprek, te midden van alle verdeeldheid en ingenomen standpunten, en misschien zelfs wel ingegraven standpunten, om toch te komen tot een begin van een gesprek, waarbij we geprobeerd

Foto: Hendrik-Jan Talsma (CU) tijdens de plenaire vergadering

hebben om nog even weg te blijven van schuldvragen, veroordelingen, afwijzen, maar waarbij we geprobeerd hebben – ik zeg het uitdrukkelijk zo voorzichtig, anders trek ik voor mezelf en de commissie een te grote broek aan – eerst maar eens te kijken wat er nu acuut nodig is. Dan hebben we het vooral over de gijzelaars aan de kant van Israël en hulp aan de Palestijnse burgers in met name de Gazastrook.’ (...)

En marge van de IPU-assemblee heeft u enkele ontmoetingen gehad. Wat was voor u de meest waardevolle ontmoeting?

‘Tijdens een van de avonden hebben we een deel van de Nederlandse gemeenschap in Luanda ontmoet. Dus een aantal ondernemers die daar gevestigd zijn, maar ook mensen die actief voor NGO’s. Dat vond ik bijzondere ontmoeting. Zo spraken we een van oorsprong Deense dame die zich al jarenlang inzet voor onderwijsprojecten in Angola. Een hele dappere dame die daar zoekt om het goede te doen voor de jongeren in Angola. Om kinderen onderwijs te geven.’ (...)

► [Lees het volledige interview waarin Talsma terugkijkt op de IPU via: www.eerstekamer.nl/nieuws/20231219/terugblik-op-de-ipu-door-talsma](http://www.eerstekamer.nl/nieuws/20231219/terugblik-op-de-ipu-door-talsma)

Gedeelte uit interview met Fatimazhra Belhirch:

In Luanda, Angola, heeft u voor het eerst een IPU-assemblye bijgewoond. Wat was uw voornaamste beweegreden om u hiervoor aan te melden?

‘In mijn motivatie aan het IPU-bestuur heb ik vermeld dat waar de IPU voor staat, erg dicht bij datgene komt waar ik voor sta en mijn ervaring. Ik ben veertien jaar diplomaat geweest. Daarvoor ben ik ook lang bezig geweest met capacity-building en mensenrechten. De onderwerpen die de IPU behandelt komen ook terug bij alles wat ik heb gedaan. Denk aan het versterken van instituties, mensenrechten, het versterken van de positie van vrouwen, de vrijheid van het maatschappelijk middenveld (the civil space), vrede en veiligheid. Toen ik las dat IPU over deze thema’s gaat dacht ik: daar staat mijn naam op en daar kan ik mijn steentje aan bijdragen.’

Als u terugkijkt, zijn er tijdens de plenaire sessie stappen gezet in kwesties rondom het thema ‘parlementaire actie voor vrede, gerechtigheid en sterke instituties’?

‘Het was natuurlijk een bijzonder moment waarop het plaatsvond. Er waren twee conflicten die ook voornamelijk het podium beïnvloedde (de oorlog in Oekraïne en de oorlog in Israël en Palestina). De gemoederen liepen soms hoog op. Het thema van vrede en rechtvaardigheid kwam tijdens de interventies aan de orde. Er waren begrijpelijk veel emoties.

► Lees het volledige interview waarin Belhirch terugkijkt op de IPU via:

www.eerstekamer.nl/nieuws/20231219/terugblik_op_de_ipu_door_talsma

Tegelijkertijd is ook geprobeerd bruggen te slaan en van elkaar te leren. Ik heb in veel deelsessies gezeten. Het was mooi om te zien dat de dialoog blijft en dat mensen er open en eerlijk over zijn als ze op punten tegenover elkaar staan. Dat je ervaringen uitwisselt, dat je naar elkaar luistert en dat je elkaar opzoekt. Het is belangrijk om de dialoog en de diplomatieke weg met elkaar verder te onderzoeken. En eigenlijk vond iedereen het belangrijk dat we die stappen met elkaar zetten en dat parlementariërs hun verantwoordelijkheid nemen dat we zorgen voor vrede, rechtvaardigheid en sterke instituties. Het was ook heel bijzonder om een land als Angola te zien, hoe ze het hebben georganiseerd. Hoe trots ze erop waren en hoe mooi het was wat ze hebben gedaan.’

Foto: Fatimazhra Belhirch (D66), Remco Nehmelman (Griffier Eerste Kamer) en Hendrik-Jan Talsma (CU) tijdens de 147^e IPU-Assemblee in Luanda

Terugblik op de ASGP door... Remco Nehmelman

Gedeelte uit interview met Remco Nehmelman:

Remco Nehmelman, Griffier van de Eerste Kamer en vice-voorzitter van de *Association of Secretaries General of Parliaments (ASGP)*, nam deel aan de vergadering van de vereniging van secretarissen-generaal. Op 25 oktober jl. gaf hij een presentatie over het gebruik van kunstmatige intelligentie en Big Data. De ASGP is de wereldorganisatie van secretarissen-generaal/griffiers van nationale parlementen en is gelieerd aan de IPU. Nagenoeg alle ambtelijke topfunctionarissen van nationale parlementen zijn lid van de ASGP, die twee maal per jaar parallel aan de IPU vergadert. Zo biedt de ASGP een wereldwijd platform voor uitwisseling tussen griffiers van volksvertegenwoordigingen.

Wat voor thema’s worden er besproken tijdens bijeenkomsten van de ASGP?

‘Het gaat over delen van ervaringen op allerlei terreinen. Huishoudelijke thema’s als de ondersteuning van fracties, ICT-systemen, maar ook over constitutionele vragen zoals: hoe ga je om met parlementariërs die te ver gaan tijdens een parlementair debat? Of - wat natuurlijk actueel is - sociale veiligheidsissues. Dan kunnen we het hebben over vragen als: hebben we hiervoor een gedragscode en hoe ziet die er dan uit? Verder maak ik mij hard voor het spreken over het gebruik van AI door regeringen en de vraag hoe het parlement beter controle daarop kan houden?’

Waarom is het belangrijk dat u als Nederlandse Griffier betrokken bent bij de ASGP?

‘De ASGP is mondiaal. Dat blijft ingewikkeld omdat soms blijkt dat situaties niet met elkaar te vergelijken zijn. Maar het biedt de gelegenheid om elkaar te spreken. Vooral de Europese griffiers zie ik twee tot drie keer per jaar. Daardoor krijgt je toch een soort verenigingsgevoel. Als ik iets nodig heb dan kan ik heel snel een lijntje leggen met iemand van hen. De ASGP kan er dus aan bijdragen dat het Nederlandse parlement beter draait.’

U heeft een presentatie gegeven over hoe griffiers (kunnen) omgaan met de ontwikkelingen van artificiële intelligentie. Wat heeft u verteld en waarom?

‘Bij AI heb ik het over twee dingen. Zowel het gebruik van AI in je organisatie, als het gebruik van controle-systemen op AI. Denk aan expertise in kennis en de

► Lees het volledige interview waarin Nehmelman vertelt over de ASGP via:

www.eerstekamer.nl/nieuws/20231219/terugblik_op_de_ipu_door_talsma

ontwikkeling van software om te kijken hoe je op basis van wetgeving de uitvoeringsdiensten die gebruikmaken van AI in de gaten kunt houden. De presentatie was een eerste aanzet om het thema continu op de agenda te houden. Het doel was ook om te stimuleren dat *best practices* worden uitgewisseld. We hadden een uitvraag gedaan bij alle griffiers. We kregen van 42 landen respons. Dit heeft een eerste indicatie gegeven over waar de pijnpunten precies zitten.’ (...)

Foto: Remco Nehmelman (Griffier Eerste Kamer) geeft een presentatie het gebruik van artificiële intelligentie door parlementen

En marge van de IPU

Tijdens een IPU-Assemblee spreken de leden doorgaans met lokale, maatschappelijke organisaties en over de Nederlandse relaties in het betreffende land en is er een ontmoeting met de Nederlandse ambassadeur. In Luanda werden de leden geïnformeerd over steun van de ambassade aan een project ter voorkoming van meisjeszwangerschappen en ondervoeding van kinderen. Ook stimuleert de ambassade betrokkenheid van de logistieke sector bij de spoorlijnconsessie van de Lobito corridor. Dit grootschalige, grensoverschrijdende project vermindert de grondstofafhankelijkheid van China en verbetert de positie van kleine boeren. Voorts bezocht de delegatie het Nationaal Slavernijmuseum, opgericht ter nagedachtenis aan de vijf miljoen Angolezen die, nadat ze eerst ter plaatse waren gedoopt, tot slaaf werden gemaakt en verhandeld.

Foto: en marge van de 147^e IPU-Assemblee in Luanda bezochten Hendrik-Jan Talsma (CU), Fatimazhra Belhirsch (D66) en Remco Nehmelman (Griffier Eerste Kamer) de Nederlandse ambassadeur in Angola Tsjard Hoekstra

De agenda van de IPU

30 januari 2024, 18.00 – 19.00	Algemene Ledenvergadering IPU-vereniging
06 februari 2024	Deadline aanmelden IPU-Assemblee Genève
13 juni 2024, 17.00 – 18.00	Bestuursoverleg IPU-vereniging
22-27 maart 2024	148 ^{ste} IPU-Assemblee in Genève
09-04-2024, 18.00 – 19.00	Ledenvergadering IPU-vereniging met IPU-vertegenwoordiger

De IPU-vereniging

Kort na de oprichting van de Interparlementaire Unie in 1889 is de Nederlandse betrokkenheid bij de Interparlementaire Unie geregeld in een vereniging van Kamerleden. Per 1 januari 2023 is besloten dat alle 225 leden der Staten-Generaal automatisch lid worden van de IPU-vereniging Nederland, tenzij leden hiervan af willen zien. Dit laatste kunt u kenbaar maken per mail

aan GriffieIB@tweedekamer.nl. Het lidmaatschap is gratis. Het bestuur van de vereniging bepaalt vervolgens de afvaardiging naar de IPU-Assemblee, die twee keer per jaar bijeenkomt. Een delegatie die hier naar toe gaat, bestaat uit vijf leden uit beide Kamers afkomstig uit diverse politieke partijen.

Het bestuur van de Nederlandse Groep van de IPU

Carla Moonen (voorzitter)

contact: carla.moonen@eerstekamer.nl

Hendrik-Jan Talsma (vicevoorzitter)

Raymond de Roon (vicevoorzitter)

Paulien Geerdink (secretaris)

Carla Moonen

Hendrik-Jan Talsma

Raymond de Roon

Paulien Geerdink

Het bestuur zoekt een nieuw bestuurslid uit de Tweede Kamer. Hebt u interesse? Neem dan contact op met de voorzitter.

IPU-weetjes

- Met de toetreding van het parlement uit de Bahama's is het aantal IPU-leden gestegen naar 180.
- De 147^e IPU Assemblee koos haar nieuwe President: Tulia Ackson, sinds 2022 Voorzitter van de Nationale Assemblee in Tanzania
- Jan Anthonie Bruijn, Voorzitter van de Eerste Kamer, nam deel aan P20-conferentie in New Delhi in oktober jl. Elk jaar organiseert het G20-land – in samenwerking met de IPU - ook een top voor parlementsvoorzitters uit de G20-landen en gastlanden.

► Lees het verslag van de bijeenkomst:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2023Z18931&did=2023D45540>